

MAGDALENA GOMUŁKA

KACPER KARDAS

Biblioteka Śląska

**Spotkanie Działów Instrukcyjno-Metodycznych
Wojewódzkich Bibliotek Publicznych
(Biblioteka Śląska w Katowicach, 16–18.10.2024)**

W dniach 16–18 października 2024 roku w Katowicach odbyło się spotkanie Działów Instrukcyjno-Metodycznych Wojewódzkich Bibliotek Publicznych. W trzydniowym zjeździe, którego głównym celem było podsumowanie projektu „Nie siedź – sieciuj” oraz wsparcie pracy działów instrukcyjno-metodycznych, wzięły udział reprezentacje wszystkich 18 wojewódzkich bibliotek publicznych w kraju. Zjazd zorganizował zespół Działu Instrukcyjno-Metodycznego Biblioteki Śląskiej we współpracy z Fundacją Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (FRSI).

Spotkanie otworzyła w agendzie Biblioteki przy ul. J. Ligonia dr Magdalena Madejska, Zastępca Dyrektora BŚ ds. Książnicy. Witając zgromadzonych gości z całej Polski, wyraziła radość z faktu, że Biblioteka Śląska może być gospodarzem zjazdu instruktorów, który zwyczajowo odbywa się co dwa lata w różnych placówkach kraju. Działy instrukcyjno-metodyczne wszystkich bibliotek wojewódzkich sprawują opiekę merytoryczną nad siecią 7570 bibliotek publicznych. Jak podkreśliła dr M. Madejska, instruktorzy są blisko bibliotek, znają ich działania i pro-

blemy, z którymi się mierzą na co dzień. Dzięki takim spotkaniom mogą przedyskutować funkcjonowanie bibliotek, przedstawić wątpliwości i znaleźć wspólnie rozwiązania.

Pierwsza część programu była wprowadzeniem do tematu rzecznictwa bibliotek w kontekście doświadczeń z realizacji pilotażowego projektu „Nie siedz – sieciuj! Wsparcie dla regionalnych sieci bibliotecznych”. Głównym celem tej inicjatywy było poznanie obszarów wsparcia działań rzeczniczych bibliotek publicznych, jakie mogą podejmować działy instrukcyjno-metodyczne. W 2023 roku FRSI zaprosiła do współpracy sześć bibliotek wojewódzkich ze Szczecina, Olsztyna, Poznania, Katowic, Lublina i Rzeszowa, a także 25 gminnych i miejskich bibliotek publicznych z tych województw. Projekt „Nie siedz – sieciuj!” składał się z kilku etapów. Na początku trenerzy współpracujący z FRSI przeszkolili instruktorów z metodologii prowadzenia rzecznictwa oraz możliwości zastosowania go w bibliotekach. Rzecznictwo rozumiane jest tu jako „bycie adwokatem we własnej sprawie i prowadzenie działań rzeczniczych w imieniu biblioteki, aby zapewnić korzystne rozwiązania programowe i finansowe umożliwiające lepsze odpowiadanie na potrzeby społeczności lokalnych”¹. Ważnym aspektem rzecznictwa jest skierowanie działań do organizatora biblioteki oraz szerokie zaangażowanie użytkowników i sprzymierzeńców biblioteki w podejmowane inicjatywy. Następnym etapem projektu pilotażowego była współpraca w obrębie województwa. Po szkoleniach instruktorzy pracowali z uczestnikami z czterech bibliotek publicznych, pomagali im opracować plany rzecznicze i wspierali ich realizację. Cele rzecznicze najczęściej dotyczyły zwiększenia budżetu lub modernizacji placówek bibliotecznych. Nie wszystkie plany zostały zrealizowane, ale najważniejszą korzyścią było poznanie rzecznictwa w jego praktycznym wymiarze.

Podczas sesji ogólnej przedstawiciele bibliotek wojewódzkich edycji pilotażowej podzielili się rezultatami realizacji projektów przez powiązane biblioteki, opisali, z jakimi wyzwaniami się mierzyli oraz co osiągnęli. Pozwoliło to na podsumowanie dwóch lat projektu i wysnucie wniosku, że działania rzecznicze mają złożony charakter i nie każdy jest gotów się ich podjąć. W następnym zadaniu instruktorzy posiadający doświadczenie rzecznicze wystąpili w roli ekspertów podczas pracy grupowej z pozostałymi uczestnikami. Celem warsztatów było stworzenie planu rzeczniczego odnoszącego się do wybranej potrzeby biblioteki wojewódzkiej. Na koniec pierwszego dnia odbyły się obrady plenarne, podczas których podsumowano najważniejsze doświadczenia z rzecznictwa i perspektywy jego zastosowania w bibliotekach.

Dwa kolejne dni uczestnicy zjazdu spędzili w gmachu głównym Biblioteki Śląskiej, przy pl. Rady Europy 1. Drugi dzień spotkania rozpoczął się od bloku zajęć rozwojowych. Ich tematyka została dobrana pod kątem potrzeb zespołów bibliotekarzy o zadaniach instrukcyjno-metodycznych. Instruktorzy mieli do wyboru jeden z trzech warsztatów. Adrian Lewandowski przygotowywał uczestników w zakresie podtrzymywania zaangażowania i energii w codziennej pracy oraz

¹ Por. M. Borowska, M. Branka, J. Wcisło, *Docenić bibliotekę. Jak skutecznie prowadzić rzecznictwo*, Warszawa 2012, s. 9.

przedstawiał, w jaki sposób można radzić sobie z prokrastynacją, a także jak ćwiczyć nawyki przydatne dla zwiększania motywacji wewnętrznej i zewnętrznej. Podkreślał przy tym znaczenie wykorzystywania pasji i zainteresowań w zadaniach zawodowych, istotną rolę wsparcia wewnątrz zespołu w organizacji pracy codziennej. Na warsztacie Juliana Czurko bibliotekarze dowiedzieli się, jak wykorzystywać karty z gry „Dixit” w pracy w bibliotece. Karty te można stosować nie tylko podczas rozmów o literaturze z czytelnikami, ale również w dyskusjach o funkcjonowaniu i wyzwaniach dla zespołu biblioteki. Karty metaforyczne są coraz częściej używane w pracy edukacyjnej czy rozwojowej i pozwoliły uczestnikom na refleksję i podsumowanie informacji o wyzwaniach bibliotek. Natomiast Katarzyna Drożdżał poprowadziła warsztat poświęcony budowaniu zaufania w zespołach i instytucjach. Obejmował on część dyskusyjną, wprowadzenie do psychologicznego aspektu zaufania (empatia, autentyczność i kompetencje jako główne składowe), a także trzy ćwiczenia praktyczne, podczas których uczestnicy analizowali w grupach problematyczne sytuacje przygotowane przez prowadzącą i konfrontowali zmiany poziomu zaufania między ich uczestnikami z doświadczeniami z własnego pola.

Pozostałą część dnia wypełniła sesja dyskusyjna *O czym chcę porozmawiać?*, podzielona na dwie tury rozmów w grupach. Po krótkim wprowadzeniu Magdaleny Gomułki uczestnicy rozeszli się do kilku sal, by w niewielkim, kameralnym gronie omówić problemy związane z zadaniami instrukcyjno-metodycznymi wojewódzkich bibliotek publicznych. Szczególnym zainteresowaniem cieszyły się tematy *Rola i zadania instruktora metodycznego w zmieniającym się świecie* oraz *Praktyki w rozmowach z organizatorami na temat łączenia bibliotek publicznych z instytucjami kultury*. Poza nimi chętnie rozmawiano również m.in. o metodyce koordynowania projektu *Dyskusyjne Kluby Książki* w poszczególnych województwach, o technikach zbierania, gromadzenia i opracowywania danych statystycznych, o współpracy z bibliotekami powiatowymi, o sposobach przeciwdziałania degradacji zawodu bibliotekarza czy o metodach promocji czytelnictwa opartych na świeżych badaniach naukowych z zakresu psychologii i neurobiologii.

Ostatniego dnia uczestnicy zjazdu wzięli udział w sesji dialogowo-warsztatowej, którą prowadził Julian Czurko metodą World Cafe. W pracy uczestników brał udział także Jacek Królikowski, prezes FRIS. Celem sesji było wypracowanie rekomendacji dotyczących potrzeb szkoleniowych pracowników bibliotek publicznych – tak bibliotekarzy, jak i instruktorów. Złożyły się na nią dwie części. W pierwszej instruktorzy w zmieniających się parach, trójkach i czwórkach kolejno wymieniali poglądy w kwestiach, które przyjmowały postać pytań: Czy ważniejsza w bibliotece jest książka, czy czytelnik? Czy biblioteka powinna mieć charakter archiwum, czy domu kultury? Czy powinna skupiać się na potrzebach czytelników starszych, czy młodszych? Czy powinna poświęcić się wejściu w przestrzeń cyfrową, czy dbać o zasób fizyczny? Wreszcie – czy biblioteka powinna się specjalizować w wąskiej dziedzinie, czy dążyć ku interdyscyplinarności? Z kolei po przerwie regeneracyjnej grupy robocze, które wędrowały między stołami podzielonymi

według tematów przewodnich, omawiały różne aspekty wybranych zagadnień dotyczących działalności bibliotek publicznych: komunikacji z czytelnikiem, działalności odpłatnej, działalności szkoleniowej (zdalnej i stacjonarnej), aranżacji przestrzeni bibliotecznej, współpracy z młodzieżą i liderstwa.

Spotkanie instruktorów było również okazją do zetknięcia się z historią, kulturą i tradycją Górnego Śląska oraz zapoznania się z działalnością jego najstarszej ksiąźnicy. Pierwszego wieczoru goście Zjazdu udali się na spacer ulicami Katowic śladem wybranych modernistycznych zabytków architektury z okresu międzywojennego, dzięki którym miasto zyskało miano „polskiego Chicago”. Druga grupa w tym samym czasie odwiedziła Panteon Górnośląski, interaktywne muzeum upamiętniające historię regionu i wybitnych mieszkańców Górnego Śląska. Zwiedzający mogli się zapoznać nie tylko z życiem i dokonaniem konkretnych Ślązaczek i Ślązaków, ale także nagraniami rozmów z ich krewnymi. Elementem tej wycieczki była wizyta po zachodzie słońca na tarasie widokowym Archikatedry Chrystusa Króla, z którego rozciąga się widok na centrum Katowic oraz panoramę miast ościennych (szczególną uwagę gości zwrócił odległy krajobraz Sosnowca). W planie kolejnych dni ujęto zwiedzanie gmachu głównego Biblioteki Śląskiej, w tym wizytę w zautomatyzowanym Magazynie Wysokiego Składowania, w pracowniach Działu Ochrony, Konserwacji i Archiwizacji Zbiorów oraz w Instytucie Mediów Cyfrowych „Digitalium”, a także pokaz szczególnie cennych starodruków, inkunabułów i ksiąg przechowywanych w Dziale Zbiorów Specjalnych.

Podsumowując tegoroczne spotkanie działów instrukcyjno-metodycznych w Bibliotece Śląskiej w Katowicach, należy podkreślić, że była to okazja do wspólnego przedyskutowania wyzwań, przed jakimi stoją biblioteki publiczne. Zespoły instruktorskie w całym kraju mierzą się z tymi samymi zadaniami i dzięki spotkaniu mogły wymienić się doświadczeniem zawodowym. Z kolei zaprezentowanie rezultatów dwuletniego projektu rzeczniczego „Nie siedź – sieciuj! Wsparcie dla regionalnych sieci bibliotecznych” dało wiedzę o zakresie i zainteresowaniu bibliotek działaniami rzeczniczymi. Spotkanie działów umożliwiło udział w warsztatach rozwojowych, które wychodziły naprzeciw potrzebom instruktorów.

Fot. Ryszard Latusek

Fot. Ryszard Latusek

Fot. Kacper Kardas

Fot. Kacper Kardas

Fot. Ryszard Latusek

Fot. Ryszard Latusek

Fot. Kacper Kardas

Fot. Kacper Kardas

Fot. Ryszard Latusek

Fot. Ryszard Latusek

